

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petič 4 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inserati petič vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 420 D

Upravišтво: Knaflova ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poština plačana v gotovini.

Vatikansko nasilje

Med drobtinami, ki smo si jih izprosili z rimskim paktom prijateljstva in trajnega miru s sosedom onstran Jadranskega morja, se nahaja tudi odločba, da preide zavod sv. Jeronima v Rimu pod zaščito in vpliv naše države. Zavod obstaja že več sto let in je namenjen višji vzgoji jugoslovenskega duhovniškega naraščaja.

Ta odločba se je doslej prilično striktno izvajala. Zavod je dobil zanesljivo, rimskemu paktu zvesto odgovarjajočo upravo. Na čelu zavoda je v zadnjem času stopil rektor msgr. Biasotti, duhovnik izredno lojalnih pogledov in prorektor msgr. Butkovič. Rektor Biasotti je Italijan, ki pa se zaveda svojega položaja in ki je svoje mesto upravljal čisto v duhu zavodne misije in naloge rimskega pakta. Msgr. Biasotti je storil, da je dobil zavod potemtakem jugoslovansko lice. Našemu predstavniku pri Vatikanu je dodelil uradne prostore v zavodu samem, v reprezentacijske sobane pa je dal obesiti slike kralja Aleksandra. Tudi v kokordatskih pogajanjih je zavzel msgr. Biasotti pravično cerkveno stališče ter vnoševal širokogrudno stališče beograjske vlade napram katoliški cerkvi, kateri hoče s kokordatskimi pogajanjimi in s samim svojim kokordatskim predlogom omogočiti kar največjo svobodo in samostalnost, kakršno uživa tudi ostale verizpovedi v naši državi.

Zgodilo na se je, da so pred kratkim zborovali v Zagrebu jugoslovenski škofi in da so na tem zboru sklenili različne resolucije. Neke resolucije in pomeniki tega zbora so bili tako važni, da so jih morali izročiti sv. stolici v Rimu osebno. V Rimu sta na to odpoštovala dva jugoslovenska škofi in izročila Vatikanu sklep, s katerim odobrava baše naši škofi uvedbo glagolice v jugoslovensko katoliško bogoslužje.

Če sta oba škofi informirala stolico tudi o procesu, ki teče pri ljubljanskem sodišču radi članka „Slovenskega Naroda“ in v katerem bo moral nastopiti kot priča tudi msgr. Biasotti, nam ni znano.

Znano pa nam je, da je Vatikan kar preko noči, izrabljajoč dogodke v Jugoslaviji, izvedel v zavodu sv. Jeronima nasilni prevrat in kratkoma odstavil rektorja msgr. Biasottija ter prorektorja, navdušenega Jugoslavena in priznanega strokovnjaka v teologiji msgr. Butkoviča. Na njiju mesto je imenoval zagrozenega duhovnika Nardonijsa. Ta je takoj italijaniziral celotno zavodno upravo ter sprejel gojenje, katere je bil odklonil bivši rektor Biasotti.

Ta sovražna čin Vatikanu morda ni prišel sam od sebe. Morda so mu namignili gotovi prenapeti fašistovski krogi, naj odstrani lojalno upravo zavoda sv. Jeronima in naj jo nadomesti z drugo. Morda je obratno, kar je verjetnejše, Vatikan uporabil priliko, da se bo bolji prikupe fašistovskim ekstremistom, ki jim v zadnjem času tako nečastno sekundira.

To, kar je storil Vatikan, pomeni vsekakor najtežje nasilje proti naši državi, pa tudi napram verskim in cerkvenim interesom, katerim mora služiti Vatikan sam. Tolike kratkovidnosti res nismo pričakovali od strani Vatikanu. Kako naj odjekne to njegovo brezmišelnost nasilje v naši državi, med dobri katoliki? Ali naj katoliki del našega naroda spozna, kako odločajo v Vatikanu malenkostne koterije in da se sv. stolica ne nahaja na višini svoje dolžnosti? To, kar je storil Vatikan, pomeni težko odškodovanje dobrih odnosov med našo vlado in rimsko stolico. Morda je končno Vatikan storil ta sovražna korak na vzpodbudo od jugoslovenske strani? Tega ne moremo danes ugotoviti. Dejstvo na je, da je s tem Vatikan ustvaril precedens direktnega sovražnega čina proti naši državi in da bo ta sovražnost zelo težko začela predstojajo kokordatska pogajanja, ki so stala takorekoč že pred formalnim zaključkom.

Odločno protestiramo proti vatiškemu nasilju in zahtevamo od naše vlade, da pokaže svojo odločno voljo. Naš zunanji minister na naj opozorilo vlado v Rimu, da se incident tiče tudi nje kot drugega komplicirane rimskega pakta, ker sta obe državi obvezani, da ščitita njega odločbe in da potemtakem varujeta jugoslovenski značaj tega zavoda. Naša vlada naj končno glede nadaljevanja kokordata postavi sv. stolici kratkoma junktim: Ali povratek stare, lojalne, zvesto orijentirane uprave ali pa prekinjenje kokordatskih pogajanj za vprašanje sovražnega čina.

Nepričakovana demisija prosvetnega ministra

Danes dopoldne je minister Vukičević podal ostavko na svoj položaj. — Senzacija v političnih krogih. — Pomen Vukičevićeve demisije.

— Beograd, 12. novembra. (Izv.) Na današnji seji Narodne skupščine bi se imela vršiti tudi razprava o interpelaciji samostojnega demokrata Juraja Demetrovića glede redukcije gimnazij, odnosno ukinjenje gimnazijskih razredov, s katero odredbo je kakor znano, prizadeta tudi Murska Sobotica. Proti tej odredbi ministra prosvete, Vukičevića, se je pojavil tudi v radikalnem klubu velik odpor, katerega g. Vukičeviću ni uspelo premagati. Obstojala je nevarnost, da se interpelaciji posl. Demetrovića danes pri glasovanju pridruži tudi velik del radikalov ter da doživi vlada občuten poraz v zbornici, ki bi mogel bit za nadaljni razvoj dogodkov usodepolen. Minister Vukičević je bil sinoči na dvoru, danes zjutraj pa je izjavil iz položaja konsekvence ter je podal svojo demisijo v posebnem pismu, ki ga je poslal ministrskemu predsedniku Pašiću. Z ozirom na njegovo ostavko je

odpadla debata o interpelaciji poslance Demetrovića.

V političnih krogih je demisija ministra Vukičevića povzročila veliko senzacijo ter se smatra kot znak napete situacije. Zanimivo je, da se pripisuje izstopu g. Vukičevića iz vlade mnogo globlji pomen nego bi bilo soditi zgolj po povodu ostavke. Znano je, da pripada g. Vukičeviću oni grupi radikalne stranke, ki se zbira okrog g. Jovanovića in ki se politično taktično ne strinja s postopanjem g. Pašića. Trdi se, da se je Pašić odločil razčistiti ta nasprotstva na ta način, da pristaje te grupe spravi iz vlade. Zato demisija g. Vukičevića ni le posledica gotovih njegovih ukrepov v prosvetnem resortu, temveč dokaz, da Pašićev vpliv polagoma ali sigurno zopet nadvladuje politiko in taktiko radikalne stranke. Koliko so ti komentariji točni, se bo kmalu pokazalo.

Samostojni demokrati proti dr. Subotiču

Svetozar Pribečević izključen od treh skupščinskih sej. — Doktor Subotić postal kot skupščinski podpredsednik nemogoč.

— Beograd, 12. novembra. (Izv.) Na včerajšnji seji Narodne skupščine je došlo med poslancem Timotijevićem (davidovičevic) in predsedujočim podpredsednikom dr. Subotićem do spora. Dr. Subotić je delal poslancu Timotijeviću zaradi nekega medklica, da nani očividno učinkuje vreme. To je razburilo poslance Sv. Pribečevića, ki je nastopil proti dr. Subotiču in zahteval, naj bo dostojen in naj ne žali poslancev. Zaradi tega je podpredsednik dr. Subotić dal posl. Sv. Pribečeviću pismen ukaz in izjavil, da bo predlagal njegovo izključenje od sej. Ko se je po govoru posl. Klekja zaključila razprava o invalidnem zakonu, se je podpredsednik dr. Subotić opravičil napram poslancu Timotijeviću, potem pa je predlagal, naj se posl. Sv. Pribečević izključi od treh sej Narodne skupščine. Po-

slanec Pribečević je protestiral proti predlogu in izjavil, da je nastopil samo proti zlorabi predsedniškega položaja po dr. Subotiču, vendar pa je vladna večina sprejela predlog za izključenje kljub burnim protestom opozicije.

Radi neumestnega nastopa dr. Subotića proti Sv. Pribečeviću trdi politični krogi, da je postal dr. Subotić kot podpredsednik skupščine nemogoč in da je pričakovati, da bo vodstvo radikalne stranke v najkrajšem času sklepalo o tem, ali more dr. Subotić še nadalje obdržati mesto skupščinskega podpredsednika. Nastop dr. Subotića je izzval med poslanci SDS veliko ogorčenje in se doznava iz njihovih vrst, da nameravajo izvesti v skupščini najodločnejšo akcijo proti dr. Subotiču.

Grško-bolgarski spopad pri Petriču

Poročilo vojaških atašeev. — Krivda na grški strani.

— Beograd, 12. novembra. (Izv.) Anketa komisija Zveze narodov je včeraj odpoštovala iz Beograda v Demirhisar, odkoder odide v Solun in v Atene. Na kolodvoru so se poslovlili od nje zastopniki naše vlade. Včeraj je bil v hotelu Palace prirejen na čast komisiji obed, ki so se ga udeležili ministri Miša Trifunović, dr. Ninčić, dr. Milan Sršić, dr. Krajač, general Dušan Trifunović, pomočnik zunanjega ministra Jovan Marković, general Kalafatić in šef protokola Novaković. Pri obedu je komisiji nazdravil zunanji minister dr. Ninčić. Člani ankete komisije so izrazili zastopnikom naše vlade zahvalo za sprejem kakor tudi za pomoč naše vlade v njeni misli.

— Solun, 11. novembra. (Izv.) Vojaški atašeeji, ki jih je Društvo narodov poslalo, da preiščejo, kdo je zakrivil krvavi spopad na grško-bolgarski meji pri Petriču, so izdelali svoje izvedenjsko poročilo. V poročilu govore najprej o svojih ukrepih na meji, katerim so se brez ugovora pokorili tako grški, kakor bolgarski komandanti obmejnih čet. Naglašajo, da se niso mešali v politični del te atere, katere razrešitev prepuščajo popolnoma komisiji Društva narodov, marveč so se bavili edino s čisto vojaškimi vprašanji tega incidenta. Ko so podali topografski opis ozemlja, kjer je prišlo do spopada, atašeeji izjavljajo:

Posestili smo vse vasi in selišča, ki so jih zavzeli Grki, da bi v celoti ugotovili povzročeno škodo. Bolgarske in grške oblasti so radevoljno dajale odgovor na vsa vprašanja, ki smo jih jim stavili. Pregledali smo orožje in streljivo. Začetni dogodek smo rekonstruirali. Zaslišali smo grške in bolgarske vojaške, ki so bili udeleženi pri spopadu. Prepričali smo se, da sta najprej streljala drug na drugega en grški in en bolgarski vojak. Ni se dalo ugotoviti, kdo izmed nju je streljal prvi. Po municiji in drugih podatkih je bil grški vojak ustreljen na bolgarskem ozemlju.

Pro domo sua pa konstatiramo, da ljubljanski „Slovenec“ o celi aferi ni črnil beesdice, dasi vedno povdaria svojo resnicoljubnost in pravičnost. Zahtevati pa od njega, da se postavi na branik legalnih naših pravic, bi bilo te preveč.

Pravi vzrok teh dogodkov je iskati pred vsem v neprestanih obmejnih nesoglasjih, nadalje v dejstvu, da so strážnice prebuzili druga poleg druge, da so na dnevnem redu prepiri in tatvine, da se Grki in Bolgari silno sovražijo, da se vojaški za kazni pošiljajo na mejo in so zbog tega ozlovoljeni. Poleg tega ni na meji zadostnega nadzorstva. Iz vsega tega se da sklepati, da ni bilo zlobnega namena ne na eni, ne na drugi strani. Nobena direktna zveza ne obstoja med dogodki pri Demir Kapiji in med nadaljnjimi grškimi operacijami. Ker Bolgari niso zasedli okolice Demir Kapije, je to dokaz, da so imele grške operacije pri Petriču popolnoma drug cilj. V tem, da so Grki posegli po vojnih operacijah, katerih potreba se ne da upravičiti, zro atašeeji političen akt, v katerega se nečejo vmešavati. Kar pa se tiče udeležbe civilnega življa na meji z bolgarske strani, je treba ugotoviti, da je bilo to sodelovanje civilnega življa na bolgarskem ozemlju zakonito. Takisto je treba ugotoviti, da grške čete niso zagrešile nobenih izgrezov, istina pa je, da je civilno grško prebivalstvo, ki je šlo za vojsko, plenilo v zavzetih bolgarskih vaseh. — Iz tega poročila vojaških izvedencev je razvidno, da so Grki krivi v tej aferi. Da se je to ugotovilo, mora biti v zadoščenje tudi nam, ki smo od vsega začetka bili s svojimi simpatijami na bolgarski strani.

Seja Narodne skupščine

— Beograd, 12. novembra. (Izv.) Seja Narodne skupščine je bila odprta ob pol 11. Po prečitavanju zapisnika se je oglašal k besedi posl. Kosta Timotijević, ki je ugotovil, da je zapisnik netočen glede včerajšnjega incidenta, ter je očital vladi, da nastopa brezobzirno napram opoziciji in se ne vede napram nji korektno. V svojem govoru se je zavzel za posl. Svetozara Pribečevića, ki ga je včeraj dr. Subotić izključil od treh skupščinskih sej. Nato se je prešlo na dnevni red. Posl. dr. Miloš Radosavljević je interpeliral notranjega ministra radi nepravilnosti pri volitvah v občini Stragare v kragujevačkom okrožju. V interpelaciji je posl. Radosavljević grajal neko rektno postopanje srezkega poglavarja. Notranji minister Boža Maksimović je v od-

govoru na interpelacijo izjavil, da je bilo postopanje srezkega poglavarja zakonito. Posl. Radosavljević se z njegovim odgovorom ni zadovoljil ter je naglašal ponovno protizakonito postopanje tamošnjega srezkega poglavarja, češ da je vršil teror nad volilci. Med njegovim govorom je došlo do burnih protestov radikalnih poslancev.

Prekinjenje diplomatskih odnosov z Vatikanom?

— Beograd, 12. novembra. Posl. Juraj Demetrović je danes vložil v skupščini vprašanje na zunanjega ministra v zadevi zavoda sv. Jeronima v Rimu. Naša vlada je po poslaniku Antonijeviću zahtevala od italijanske vlade zaščito proti samovolji Vatikanu. Ako v najkrajšem času ne zapusti od Vatikanu nasilno postavljena uprava zavoda sv. Jeronima ter ga ne izroči našemu poslaniku pri Vatikanu, ima poslanik Antonijević nalog zahtevati od italijanske vlade, naj napravi s pomočjo policije red v zavodu in izroči njegove ključne našemu poslaniku pri Vatikanu, dr. Smolaki. V vladinih krogih zatrjujejo, da bo radi nasilja Vatikanu v zavodu sv. Jeronima odpoklican naš poslanik dr. Smolaka ter s tem prekinjeni diplomatski odnosi z Vatikanom.

Radikali nezadovoljni s Stepanom Radićem

Radićevi napadi na radikale.

— Beograd, 12. novembra. (Izv.) Članki St. Radića v zadnjem „Domu“ so izzvali veliko konsternacijo v vrstah vladne večine. Vladni tisk je radi Radićevih napadov na radikale nenavadno ogorčen. — Današnje „Vreme“ piše, da je napad Stepana Radića na splitskega velikega župana Perovića napravil zelo mučen vtis na vladne kroge. — List pravi, da je Stepan Radić zavzel tak ton, kakor da bi bil v opoziciji ali da misli v kratkem preiti v opozicijo. V radikalnih krogih se izraža odkrito nezadovoljstvo nad pisanjem Stepana Radića, ker ustvarja postopanje sefa vladne stranke needinost in nezaupanje med koaliranimi vladnimi strankama. Ravnotako napravlja Stepan Radić nepravilne s svojimi ostrim pisanjem proti Italiji namesto, da bi prepustil vladi, naj sama ukrene potrebno za ureditev odnosov z Italijo. Splošno prepričanje je, da postaja Stepan Radić nepotrpežljiv zaradi zavlačevanja njegovega vstopa v vlado in da misli na ta način izvršiti pritisk na pristojne činitele, da bi čimprej zadovoljili njegovi želji. Med radikali se naglašja, da Stepan Radić na zelo neprimeren način obravnava posamna vprašanja in svrhu uveljavljenja svojih zahtev. Dosele se to v javnosti ni razpravljalo, temveč samo v ožjem krogu. S svojim postopanjem pa Radić onemogočuje pravilno rešitev teh vprašanj in ureditev odnosov med vladnimi strankama. „Politika“ piše, da je položaj vlade zelo otežekoten in da smatra del radikalov, da je Radić s svojim pisanjem prekorščil mejo dopustnosti in opurtosti.

Velike povodnji na Hrvatskem, v Bosni in Hercegovini

— Zagreb, 12. novembra. (Izv.) Sava je pričela nočjo nepričakovano naglo naraščati. Ob 10. dopoldne je dosegla 2,75 m nad normalo. Od poplave je ogrožen Podsused in ves prostor okoli Vrabč. Voda je na nekaterih krajih preplavila železniški nasp ter so nekateri vlaki morali ostati pred Zagrebom. Orijent-ekspres in dunajski brzovlak sta vstopila preko preplavljenega nasipa in došla v Zagreb s 6 urno zamudo. Potoka Stenjak in Vrabčak sta močno narasla. Sava je pri Zagrebu prodrla do topničarske vojašnice in do vojašnice Zrinjskega. Davi ob 8. je bila zaprosena pomoč ognjegasev č. črnomerca. Črnomeraški potok je namreč porušil neko hišo v bližini topničarske vojašnice in so ognjegasci kmalu rešili njene prebivalce.

Kakor poročajo, je zapadeli v nekaterih krajih Bosne velik sneg ter je zavladal hud mras, ki je prignal velike tope volkov v bližino vasi. V Hercegovini vlada zelo slabo vreme ter je Neretva močno narasla in poplavlja nekatere kraje. Nedaleč od Mostarja je v selu Lješevju udarila strela v hišo ter ubila nekoga kmeta in otroka. Reka Una v Hercegovini je močno narasla. Tudi Drina je na mnogih mestih prestopila bregove. Železniški promet preko drinskega mosta pri Višegradu je skoraj popolnoma ustavljen in se vrši le z največjo previdnostjo.

Današnji brzovlak iz Zagreba ni mogel priti v Ljubljano preko Zidanega mosta in je moral voziti preko Karlovca po dolenski progi, ker je savska dolina tako poplavljen, da je na nekaterih krajih ogrožen celo železniški nasp.

STAVKA BEOGRADSKIH DIJAKOV

— Beograd, 12. novembra. (Izv.) Z ozirom na poslednje dogodke v Zagrebu in v Ljubljani so dijaki beograjske univerze sprejeli nastopno resolucijo: Dijaki beograjske univerze so sklenili, da vstopijo 12. t. m. ob 14. v tridnevno stavko v znak bratske solidarnosti s svojimi tovariši v Zagrebu in v Ljubljani.

PORAZ JUGOSLOVENSKE REPREZENTANCE V RIMU

— Rim, 12. novembra. Včeraj je naša reprezentanca igrala proti teamu Rima in izgubila s 7 : 3. Podrobnosti še niso znane.

Borzna poročila

Ljubljanska borza.

LESNI TRG
Deske 20, 25, 30 mm monte fco. maja 3 vag. 520, 520, 520, hrastovi plohi, neob. robljeni, monte, 70 mm od 2,70 m naprej, 80 mm od 2,80 m naprej, 110 mm od 2,20 m naprej fco. Postojna tranz. 390, hrastovi plohi obrobljeni I. II. 43 mm 53 mm fco. Postojna tranz. 1250, remeljani 70/70, 80/80, od 4-6 fco. vag. Post. tranz. 570, bukova metrska drva zdrava, sed. junij avg. fco. naklad. post. 10 vag. 17,50, 17,50, 17,50, bukova metrska drva suha fco. naklad. post. 10 vag. 20,50, 20,50, 20,50.

ZITNI TRG
Ajda domača, frc. vag. Beltinci, blago 265; Pšenica bačka 76/77, frc. n. p., blago 242,50; Koruza bačka, umetno suš. par. Novi Sad 1 vag. denar 145, blago 145, zaključki 145; Koruza bačka, umetno sušena fco. Vinokovci, blago 150, koruza nova bačka kval. gar. slav. post. fco. Novi Sad, blago 108; koruza bačka, umetno suš. par. Postojna tranz. blago 190; oves dvojno reš. fco. slav. post. blago 170; proso fco. Premk. post. blago 210; otrobi drobni par. Post. tranz. blago 165; krompir bel bel fco. Premk. post. blago 180; kostanj divji sad. fco. nakl. post. staja, blago 72; želod, fco. naklad. postaja, blago 180; kostanj divji sad. fco. naklad. post. staja, denar —50; ječme zlaturnem, denar 190; fižol, bel ban. b/n, v eg. vr. par. Postojna, trans. blago 275; fižol rjav ban. b-n, v eg. vrč. par. Postojna, trans. blago 260; fižol, fco. Ljubljana, denar 300, 300—350; 350; brinje letošnje, italijansko ali istrsko, fco. Ljubljana, denar 375; rožine, sultanine Smirna ekstra v zabojih a 13 kg b/tara 10 % fco. prosto skladišče Trst, blago 156,80; seno sladko prečano fco. štajerska postaja blago —75; seno sladko prečano fco. štajerska postaja, blago 60; slama prešana, fco. štaj. post., blago —50.

7½% drž. renta blago 319; 7% invest. pos. denar 75, blago 77; Celjska posojilnica denar 200, blago 202, zakl. 201; Ljubljanska kreditna banka denar 220; Merkantilska banka denar 101, blago 105; Prva hrvaška štedionica denar 950, blago 960; Kreditni zavod denar 175, blago 185; Strojne tovarne in livarne denar 120, blago 125; Trboveljska denar 332, blago 344; Nihag 32; Zdržbene papirnice denar 120, blago 125; Stavbna družba dd. Ljubljana denar 100, blago 110; Šešir dd. denar 145, blago 148; 4½% kom. zad. dež. bke. denar 20, blago 22; 4½% zast. l. kr. dež. bke. denar 20, blago 22.

Zagrebska borza

Dne 12. novembra. — Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 10.855—10.935, Prag 166.60—168.60, Pariz 223—227, New York 56.1425—56.7425, London 272.97—274.97, Trst 223.56—225.96, Berlin 13.39—13.49, Dunaj 791.30—801.30.
Valute: dolar 55.50—56.10.
Efekti: 7% invest. pos. 75—76, 2½% drž. rente 314—315, Ljubljanska kreditna 210, Centralna banka —, Hrv. eskompt. banka 121—122, Kreditna banka Z.b. 135—138, Hipotekarna banka 65—66, Jugobanka 109—110, Prastrediona 950—955, Slavenska banka 49—50, Eksploatacija 52, Drava dd. Osijek 250, Sečerska Osijek 500, Isis dd. 60—62, Nihag 35, Gutman 400—405, Slavveks 150, Slavonija 42½—43, Trboveljska 340, Vevče 120, 46—48.

Inozemske borze

Curih, 12. nov. Borza: Beograd 9—20, Pariz 20.575, London 25.15, New York 518.875, Milan 20.625, Prag 15.375, Dunaj 73.125.
Trst, 12. nov. Predborza: Beograd 44.50—44.60, Pariz 99.75—101.25, New York 25.10—25.15, Prag 74.50—74.75, Curih 485—497, Dunaj 350—360.

Dve glavni vprašanji bodočnosti

Med vprašanji, ki bodo v bližnji bodočnosti stopila v ospredje in zanimala mednarodno arenno, bo brez dvoma vprašanje preseljevanja narodov in vprašanje surovin. To drugo vprašanje je bistveno pripomoglo do izbruha svetovne vojne. Evropske, kapitalistične države so se pripravljale na veliki rop surovin in dežel z največjimi surovinimi zakladi. Nemčija je hotela uničiti Francijo, osvojiti si primat in prvenstvo v Evropi ter v razmahu največje zmagovalne svoje moči pritisniti na Anglijo, da deli z Nemčijo kolonije v Afriki, Aziji in drugje. Šlo je za razdelitev sveta odnosa za razdelitev svetovnih surovin in virov in zakladov. Vprašanje teh surovin je sedaj po vojni navidezno stopilo v ozadje, ker se industrija v vseh državah šele odzavila in popravila in ker je v tem oziru zavela prvo mesto ameriška industrija. Ta ima danes tako kvantitativno kakor kvalitativno prvenstvo sveta in tolče vse druge industrije. Treba bo še dolgo let, predno bo angleška ali pa nemška industrija mogla nasprotovati in konkurirati industriji Združenih držav. Ko nastopi ta doba, se pojavi vprašanje surovin in bo treba misliti na mednarodno ureditev tega vprašanja. Če se bo to ureditev uveljavila mirnim, konferenčnim potom, bo to velik blagoslov za vse človeštvo. Če pa bo šlo drugače in

če se bodo izbirala druga, nasilna in krvava sredstva, tedaj pride do novih velikih svetovnih spopadov, ki lahko pahnejo človeštvo za par stoletij nazaj.

Drugo vprašanje se tiče preseljevanja narodov. Preobljudenost poudin držav v Evropi je danes že očitna. Tudi po ostalih kontinentih se pojavlja preobljudenost, ki se bo še povečala v prihodnjih desetletjih, ker je preobljudenost očitno posledica rastočega nacionalizma in nacionalnega prebujenja narodov, ki zahtevajo zase kar najvišjo svobodo in v svobodi samostojno udejstvovanje. Indija, Kitajska, Afrika se vstaja. Združene države so prenapolnjene. Kanada zapira vrata, takisto Južna Afrika, Avstralija. Vprašanje preseljevanja narodov in poudincev, vprašanje naseljevanja velikih prazin in nekultiviranih pokrajin in kontinentov v Afriki, Avstraliji in Kanadi bo stopilo v ospredje. Tu bo treba mednarodnih dogovorov, da se bodo ta vprašanja rešila tako, da bo svet lahko prišel do miru. Socialnega vprašanja ne bomo reševali brez rešitve vprašanja naseljevanja in preseljevanja. Ker napreduje svet z velikansko naglico in ker se socialno in politične ter gospodarske razmere razvijajo bliskovito, ni daleč čas, ko bomo doživljali vse te mednarodne prepire ter zasledovali zadefne mednarodne konference...

ki naj kuka povsod izza svojih del, si dovolim g. člankarju pokazati še — Michelangela, Rodina, Meniera, Ledererja, Metznerja, Hanaka itd. — kolikor jih hoče videti. Pa tudi klasika kaže svoje rožice, ki v današnji dobi ni mahaen strah, — do sem pa člankarjeva znanost očitno ne seže — toda — n. pr. »Sejalet« pa je le samo moj. Kdor pozna moja dela izza vojne (g. člankar si jih lahko ogleda pri meni), ko se še Kralj ni nikjer pojavil, mora priznati, da je v takratnih delih isti princip težje kot danes. Torej sem že takrat slutil — Kralje. Prava umetnost je kot individualno spisana pisava, ki se je brez škode ne dá spreminjati. Modernega pokreta se bom pa udeležil preko g. člankarja in tudi »plastičen čut« si bom pridobil, zato naj bo prebrčan, da bom prebolel to »križo« in začel resneje. S tem je stvar končana. — Akademikni kipar Tine Kos.

»Za narodov blagor«. Snovna premijera Cankarjeve komedije »Za narodov blagor« je bila skrbno naštudirana in pripravljena. Delo samo je produkt grenkega razočaranja in ostane kot idejno sila močna umetnina, ki brezobzirno biča naše gnile razmere, vedno nova, pa naj se še tolikokrat ponovi. Le škoda, da kaže Cankar vso gnulobo našega javnega življenja slepim in govori resnico gluhih. Igrali so v splošnem dobro. Ne moremo sicer trditi, da je bila igra na vrhuncu in da bi se ne dalo še marsikaj popiliti, poglabiti in prilagoditi Cankarjevemu duhu, vendar pa moramo priznati, da so bile glavne vloge v zanesljivih rokah. Med moškimi vlogami sta stala v ospredju Levčarjev Gornik in Cesarjev dr. Grozd. G. Levčar je s svojim simpatičnim nastopom in melodičnim glasom ponovno dokazal, da spada med najboljšje moči našega dramskega gledališča. Prijatelj je nas presenetil g. Cesar v vlogi dr. Grozda. Z njim je pridobila naša drama talentiranega igralca, ki se posebno odlikuje v izvirnih domačih vlogah in ki bo svoje sposobnosti gotovo še bolj razvil in izpopolnil. Njegovemu dr. Grozdu bi se dalo v naših razmerah težko kaj očitati. Dobro so se živeli v svoje vloge tudi g. Skrbinek (Šenka), Peček (dr. Grunder), Plut (Klander) in Lipah (Kremžar). Med igralkami se je odlikovala zlasti g. Šaričeva (Matilda), Medvedova (Helena) in Juvanova (Katarina). Tudi vsi ostali so se potrudili tako, da je bilo občinstvo povsem zadovoljno. Obisk je bil zelo dober.

Prihodnja premijera v ljubljanskem drami bo v torek, dne 17. t. m. ob 20. uri zvečer. Uprizori se pripravi na slovenskem odru Cvetko Golarjeva izvirna štiridejanska drama »Zapeljivka«. Sodelujejo: Lenka — g. Juvanova, Jera — g. Marija Vera, Meta — g. Šaričeva, Kat. — g. Rakarjeva, Gontarica — gna. Gorjupova, Pavle — g. Gregorin, Tomaž — g. Levčar, Tlin — g. Cesar, Gontar — g. Lipah, Gašparček — g. Jan, prvi kmet — g. Danilo, drugi kmet — g. Skrbinek. Kakor je že javljeno, proslavlja g. Polonica Juvanova s to predstavo 25letnico svojega velezaslužnega umetniškega delovanja na slovenskem odru.

Nedeljske predstave v Narodnem gledališču. V dramu sta v nedeljo dne 15. t. m. dve predstavi in sicer je popoldne mladinska predstava, katero priredijo učence mestne ženske gimnazije in osnovne šole, ki igrajo pri tej priliki izvirno slovensko mladinsko igro »Kraljice Vidke plesna noč«. V igri, katero je spisal marljiva mladinska pisateljica gna. Grošljeva, nastopajo poleg vseh gozdnih živalic in pa balet. Začetek predstave je točno ob 15. popoldne, konec pa ob 17. uri. Zvečer ob 20. se igra v dramu Langerjeva »Periferija« kot izven predstava. V operi je pa tudi popoldanska predstava, in sicer Straussov »Netopir« pri znižanih cenah. Abonente reda A opozarjamo, da imajo svojo operno abonma-predstavo v ponedeljek dne 16. t. m., in sicer opero »Don Juane«.

Mladina — mladini. Naše marljive gojenke ženske realne gimnazije in osnovne šole na Mladiki priredijo v nedeljo 15. t. m. ob 3. popoldne v dramske gledališču v dobrobitne namene, Marije Grošljeve pravljice no igro v štirih dejanjih »Kraljice Vidke kresna noč«. Poleg kraljične Vidke nastopi gospoda iz Srebrnega potoka, žabice, potoknica, kačji pastirček, marjetka, keberček, metuljček, pika polonica in drugo. Kuharica špela debela in kuharčki bodo zabavali mladino in gozdni škrt bo zbiral svoje šale in smeh. — Igra je polna naivnega otroškega humorja in ljubke detinske poezije. Kraljica vil in njene tovarišice bodo rajale z metuljčkom in Vidko. — Pričetek ob 3. popoldne, konec po 5. uri. — Kratki prikaz, pravljica

bodočnosti, odigrana 11. septembra je bila zgolj domorodna slavnost, in je gđ. Grošljeva izročila čisti dobiček Din 2500.— skladi Jugoslovenske Matice.

Zanimiv koncert. V Zagrebu osnovalo se je združenje sviračev lesnih in medenih instrumentov, ki šteje 10 članov, ki so vsi člani opernega orkestra Narodnega gledališča v Zagrebu. Sturirajo pod artističnim vodstvom g. Fabrijla ter so začetkom tega meseca nastopili v Zagrebu na I. intinimnem muzičnem večeru z izredno velikim uspehom. Izvajali so štiri skladbe francoske glasbene literature, ki so pisane za deseterico lesnih in medenih instrumentov. Kakor čujemo, so ta izredno zanimiv in redki koncert ponovi v Ljubljani in sicer pod okriljem ljubljanske Filharmonične družbe. Natančneši spored in datum koncerta javimo v prihodnjih dneh.

DROST HIPNOTIZIRA. Državni pravdnik se je pritožil proti izidu znanega procesa, v katerem je bil Drost oproščen.

Politične vesti

Akcija Fan Nolija proti Jugoslaviji. Z Dunaja poročajo, da je bivši predsednik albanske vlade Fan Noli odstopal v Sofijo ter stopil v stik z makedonskimi organiziranimi skupne akcije proti naši državi.

Zaniboni. Vedno bolj se kaže, da je atentator Zaniboni fantast, politični pustolovec, moralčno propadel subjekt. Že takoj ko so ga prijeli, se je čulo s strani njegove rodbine, da je že dalje časa fantaziral o nekem napadu in sanjal o čudnih bodočih rečeh. Njegovi domači so se bali, da bi napravil kako neumnost, zato so mu hoteli izposlovati potne listine v inozemstvo. Letos poleti je hodil Zaniboni po deželi okoli, agitiral je proti vlad, govoril včasih bolj očitno, včasih bolj prikrito o nekakih zarotah, živel pa je precej razuzdano. Italijanski listi prihajajo povečini že sedaj do sklepa, da je Zaniboni obnormalen človek, katerega se aventinska opozicija gotovo ni posluževala prav v nikake svrhe. Mussolini je vedno razlagal, da se da fašistovska vlada vreči samo z nasiljem. Je že umerno, da se je tak moralčno manj vreden desperado, kakršen je Zaniboni, bavil z mislijo, poslužiti se nasilja in vreči Mussolinija in njegovo vlado. Italijanska javnost prihaja do spoznanja, da je inicijativa za napad Zanibonijevega kakor tudi, da je edino on prevzel izvedbo načrta. Najbrže ni imel pri svojem početju nobenega resnega sodelovalca, ker se sodi, da Zanibonija v zadnjem času nikdo ni več smatral za resnega človeka. Najbrže je vplivala nanj težka vojna, v kateri se je hrabro boril in izpostavljaval ter bil tudi večkrat odlikovan. Bojni vihar je bržčas pustil svoje sledove v Zanibonijevih možganih, da je vihral okoli in vedno iskal boja in zarote. Generala Cappello spravljajo z njim v zvezo v toliko, da bi mu bil posodil nekaj denarja. Fašistovski listi so pripovedovali, da je Mussolini nekoč pomagal generalu Cappelu iz denarnih zadreg in mu dal večjo vsoto. Ali je morda s tem Mussolinijevim denarjem podpiral Zanibonijevo početje proti Mussoliniju? Ob Zanibonijevem neprikritem nastopanju in njegovi gostobesednosti je imela policija lahko nalogo, izslediti vse, kar počne, in dopustiti, da je prišel v Rim in vse za atentat pripravil ter ga je nato prijel v pravem času. To imponira nedvni javnosti in fašistovska stranka bi rada Zanibonijevo početje izkoristila v svoje svrhe. Tak atentat bi se dal sprtno porabiti tudi napram Matteottijevemu procesu. Toda

vsa zgradba se že podira, Matteottijev umor ostaja pred našimi očmi še nadalje z vso svojo grozoto — Zaniboni pa je očitno fantast, katerega bi bila policija lahko že poprej spravila na varno.

VI BODETE VEROVALI

da eden par nogavic z žigom in znakom (rdčo, modro ali zlato)

»ključ«
traja kakor štirje pari drugih, ako kupite eden par. Dobivate se v vseh prodajalnah.

Julijska krajina

V Dobravljah na Vipavskem se je ustanovilo novo društvo »Zarja«. Staro bralno in pevsko društvo je italijanska oblast razpustila. Prišli so bili iz Ajdovščine trije orožniki in so povedali, da je društvo razpusteno. Po društveni sobi so vse prebrskali, potem so naložili knjige na vozček in jih odpeljali v Ajdovščino. Zakaj je bilo društvo pravzaprav razpuščeno? V septembru so srečali ajdovski orožniki člani sportnega odseka in čuli, kako vodja poveljuje po slovensko v vrstah korakajočim mladincem. Orožniki so vzeli dva s seboj v Ajdovščino, kjer so napravili zapisnik. Sledilo je naznanilo, da mora vodja plačati 118 lir kazni pri sodišču v Ajdovščini, ker je »vodil javno zborovanje 20 mladencev po javni poti, ne da bi bilo to prej naznanjeno varnostni oblasti«. Razpust društva, h kateremu je spadal tudi sportni odsek, je najbrže v zvezi s korakanjem fantov z igrišča v društvo. Takim šikanam je izpostavljen izobraževalno delo med goriškimi Slovenci.

Letala za tržške mlilnice. V spomin na to, da se je izjalovil atentat na Mussolinija, sta dala senator Segre - Sartorio in avijatik Pessi - Parvis inicijativo za nabiranje prispevkov in svrhu, da se nabavi za tržške mlilnice primerno število letal. Letalska skupina bo nosila ime po slovenskem zrakoplovcu »De Pinedo«. Prispevke že priobčuje »Piccolo«. Doslej so le korakali in se vozili na Kras in drugam, odslej bodo pa kar letali po zraku in varovali meje vedno uspešneje. Med italijanskimi avijatik ob Primorju se pogostoma pripete nesreče; z letali mlilnicov jih bo še več.

Zavod sv. Jeronima in Jugoslavija

K boljsemu razumevanju spora z Vatikanom objavljamo v nastopnem tekstu sporazuma, ki je bil sklenjen 27. januarja 1924. povodom rimskega pakta in katerega je Vatikan doslej lojalno respektiral:

»Italijanska vlada priznava institut sv. Jeronima v Rimu kot inozemski institut v korist katoličanom kraljevine SHS, katerim se priznava pravice na temelju papežev poslanice »Slavorum gentium«, izjavlja, da nima nič proti temu, da se prerogative, katere je imela prej avstro-ogrska monarhija prenesejo izključno na kraljevinu SHS.

Od dohodkov tega instituta se bo vsako leto jemala gotova vsota, ki se bo porabljala za stipendije in korist slovenskih duhovnikov iz Škofij, ki so po mirovni pogodbi pripadle Italiji: Trst, Poreč in Zadar. Stevalo stipendij in njihovo višino bo vsako leto določala sv. stolica.

Cerkev sv. Jeronima, kateri se priznava značaj jugoslovenske nacionalne cerkve, spada kot zgradba historične važnosti pod nadzorstvo italijanskega ministr. prosvete v smislu zakonitih odredb, ki v tem pogledu veljajo v Italiji.

Slovenskim duhovnikom, ki pripadajo zgoraj imenovanim trem Škofijam, se bo smelo dovoljevati v smislu cerkvenih predpisov, da bodo vršili cerkvene obrede v cerkvi sv. Jeronima v popolni ravnopravnosti z jugoslovenskimi duhovniki, ki bodo sprejeti v zavod.

Cerkev sv. Jeronima bo imela isto pravno situacijo, kakor ostale inozemske cerkve v Rimu. V smislu zgoraj omenjenih sporazumov bo italijanska vlada odredila, da se ukine sekvester, pod katerim se sedaj nahaja cerkev sv. Jeronima v roku treh dni po ratifikaciji sporazuma.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA:

Začetek ob 20. uri.

Četrtek, 12. novembra: Zimska pravljica.

Red B.

Petek, 13. novembra: Za narodov blagor.

Red E.

Sobota, 14. novembra ob 16. pop.: Ifigenija na Tavridi. Dijaška predstava. Izven.

Nedelja, 15. novembra ob 15. pop.: Kraljice Vidke kresna noč, mladinska predstava. Igrajo gojenke ženske gimnazije in osnovne šole. — Ob 20. zvečer Periferija. Izven.

Ponedeljek, 16. novembra zaprto.

Torek, 17. novembra: Zapeljivka, premijera 25-letnica umetniškega delovanja gospe Polonice Juvanove. Izven.

OPERA:

Začetek ob 20. uri zvečer.

Četrtek, 12. novembra zaprto.

Petek, 13. novembra: Mrtve oči. Red D.

Sobota, 14. novembra: Povratek. Red F.

Nedelja, 15. novembra ob 15. pop. Netopir. ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.

Ponedeljek, 16. novembra: Don Juan. Red A.

Torek, dne 17. novembra zaprto.

Sreda, 18. novembra: Eva, premijera.

Irsko narodno gledališče

Razmah gledališke umetnosti se ne krije vedno z razvojem in napredkom dramske literature. Če zasledimo razvoj ruskega gledališča, ki vzbuja zadnjih 25 let splošno pozornost, vidimo, da ni nastalo nankrat in da se celo ni razvilo iz narodnih virov. Nad 200 let je bilo rusko gledališče pod tujim vplivom, dočim je koncem minulega stoletja ustanovilo svojo gledališko šolo in postalo spiritus agens vseh evropskih gledališč. Še bolj zanimiv je postanek in razvoj irskega narodnega gledališča. Irška je majhna država, ki bi jo lahko v marsikaterem pogledu primerjali z našo ožjo domovino. Njeno prebivalstvo je bilo do novejšega časa pod neposrednim vplivom angleške svetovne moči in borba za politično svobodo je zahtevala mnogo žrtve na vseh polih javnega življenja žilavih Ircev. Politika je zatrla vse kraljeve umetnosti. Šele koncem XIX. stoletja se pojavi pri Irlih nagubjenje k umetnosti. Leta 1899. je dobila Irška svoje narodno gledališče.

Skoraj neverjetno je, da se je ustanovilo prvo irsko narodno gledališče v Dublinu šele zadnje leto minulega stoletja. Irška je bila sicer majhna in siromašna dežela, vendar je pa imela priliko opazovati, kako se razvija kulturno njena starejša sestra Anglija. Angliji so jim nudili najboljši zgled, kar lahko doseže narod, ki hoče kulturno napredovati. Celih 300 let so se Irči učili na Shakespearejevem zgledu in vzgajali v njegovem duhu svoja mlada pokolenja. Poleg tega so bili vsi veliki angleški dramaturgi razen

— Sentjakovski gledališki oder v Ljubljani. V soboto dne 14. novembra: »Težke ribe«.

— Veseloigro »Težke ribe« ponovi Sentjakovski gledališki oder v soboto dne 14. novembra. Igra je pri premijeri zelo upejala, zato vabimo občinstvo k posetu. Kdor se rad nasmeje, naj poseti predstavo. Vstopnice so v predprodaji v kavarni Zalaznik na Starem trgu. 1925n

— Razstava Fatur - Kos. Prejeli smo to-le pismo: Pod tem naslovom je napisal v nedeljskem »Slovenec« z dne 8. t. m. g. V. (Vurnik?) članek, kjer nam skuša podtikati najrazličnejše vplive. O Faturju ne bomo govorili. Izrazim naj samo svoje veselje, ker mi pusti vsaj znanje, kar je tudi nekaj. Kar pa se tiče od gotove strani sugeriranih strahov Kraljev in — Meštroviča,

V. I. Križanovska:

V kraljestvu nesmrtnih

Roman.

Pač pa so mi storili drugo, povsem nepričakovano uslugo. Ponoči so dovolili mojemu očetu vstop v temnico, da se posloviva. Bil je siv in sključen, kakor da se je postaral za dvajset let. Nobenega očitka nisem slišala iz njegovih ust, pač pa sem prvič v življenju videla, da je plakal.

Bila sem strašno razburjena. Vrgla sem se mu v naročje in bridko zaplakala.

Ker je bila navzoča glavna vestalka, niti mogla govoriti odkrito. Samo ob slovesu me je oče večkrat pritisnil na svoja prsa ter mi skrivaj zašepetal na uho:

— Razlomi kruh, ki ti ga polože v grob — in ne obupaj.

Srce se mi je krčilo. Torej še ni vse izgubljeno? Nekdo se je zavzel zame in me hoče rešiti! Dasi je bila ta nada blazna, me je vendar podpirala v nesreči ter blažila moje duševne in telesne muke. Vso noč nisem zatisnila oči. V trpljenju mi je pomagal ponos. Zgodaj zjutraj so me oblekli v žalno obleko in odpeljali na dvorišče, da me posade v mrtvaško nosilnico.

99

Ko sem zagledala strašno črno nosilnico, krvnika, ledorje in vso okoliščino, sem zakričala in omahnila. Tedaj so me priklonili in ponesli v nosilnico. Morala sem čakati, da so jo obložili od zunaj z blazinicami menda zato, da bi moji klci na pomoč ne dosegli razburjene množice, ki se je zbrala zunaj in nestrpno čakala, kdaj se pojavi mrtvaški spreved z živim mrličem.

Toda kričala nisem več. Ne morem ti povedati, kaj se je takrat godilo z mano. Zdelo se mi je, da hoče duša planiti iz telesa. V usneš mi je šumelo in tresla sem se po vsem životu. Najbolj čudno je pa bilo, da se mi je naenkrat zazdelo, da me ne obdaja več mrak, da je nosilnica izginila — in zagledala sem forum, kjer so stale molčeče, zamišljene množice. Za hip sem zagledala celo mrtvaški spreved in črno nosilnico, v kateri sem bila zaprta. Nato je prikazen izginila. Onemogla in obupana sem se zopet zavedla v nosilnici in čutila, kako se zibljem na ramah nosilcev.

Končno se je spreved ustavil in začutila sem, kako so postavili nosilnico na tla. Ko sem stopila iz nje, sem opazila, da smo tam, kjer se vrše justifikacije. Stala sem na vzvišenem prostoru in videla, kako valovi daleč naokoli tisočglava množica, ki jo je obšla nena groza. Videla sem vse kakor skozi meglo tem boli, ker sem bila zavita v plašč, ki mi je pokrival tudi obraz.

Približal se mi je veliki svečenik, dvignil roke k nebu in mrmral tajno molitev, ki je bila običajna pri takih pogrebnihih ceremonijah. Nato me je prijel za roko, potegnil k pripravljeni grobnici in postavil vrh lestve, ki je vodila v podzemlje. Sam se je umaknil. Nekako instinktivno sem vrgla raz sebe plašč. Hotela sem se zadnjič ozreti na nebo in vdihniti čistega zraka. Moj zadnji pogled je obstal na velikem svečniku, ki je odhajal v spremstvu svečeniške straže. Videč, da me hoče krvnik zgrabiti za roko in potegniti v grobnico, sem se v nepopisni grozi umaknila in stopila sama v jamo. Na koncu lestve sem opazila, da gori v mojem grobu luč. Stala je kraj črno pogrnjenega ležišča.

Vsa potrta in obupana sem se ustavila. V glavi se mi je vrtilo, v očeh pa temnilo. Najbrže sem omedlela in padla po lestvi v grobnico, zakaj ne spominjam se več, kaj je bilo potem, kako so potegnili iz grobnice lestvo in zazidali moj grob.

Kako dolgo sem ležala v nezavesti, tudi ne vem. Ko sem odprla oči in začela zopet trezno misliti, sem si ogledala strašno bivališče. Bila sem v štirilokali grobnici, ki je merila po dolgem in po čez pet do šest korakov. Pri ležišču je gorela na kameniti mizi leščerba, kraj nje so mi položili hlebec kruha, vrč vode, lonček mleka in malo olja. Zrak je bil v tem strašnem grobu tako težak in du-

šeč, da nisem mogla dihati. Glava me je strašno bolela. Vrgla sem proč plašč in težko žalno tunko.

Nato sem z drhtečo roko prelomila hlebec. V njem sem našla nekaj trdega. Bila je kristalna stekleničica, napolnjena z neko brezbarvno tekočino. Stekleničica je bila zavita v košček papirusa, na katerem sem s težavo prečitala te-le besede:

»Poišči v steni nasproti postelje opeko, zaznamovano s trikotnikom, in potegni jo iz stene. Upaj, čeprav bi morala dolgo čakati! Če ti bo pa zelo slabo, izpij, kar je v stekleničici.«

Vsa razburjena, vendar pa z novo nado v srcu, sem začela tipati po steni in naletela kmalu na omenjeno opeko. Težko je bilo potegniti jo iz stene, toda končno se mi je tudi to posrečilo. Ko sem se prepričala, da je v steni luknja, sem odstranila še nekaj opek in odprla se je globoka votlina, v kateri je stala velika košara.

Z drhtečimi rokami sem jo vzela in odprla. V košari sta bila dva vrča vina, vrč olja, suho sadje, kruh, med in velik kos pečene govedine.

S to hrano se mi seveda ni bilo treba bati lakote najmanj teden dni. Glavno pa je bilo, da sem imela zdaj tudi olje za leščerbo. Drugo vprašanje je bilo, da-li se ne zadušim v grobnici, kjer sem takoj spočetka težko dihala.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 12. novembra 1925.

— Ali je to nasilstvo ali krivica? Pišejo nam iz učiteljskih krogov: Žužemberški dekan Gnidovec, o katerem smo pred meseci poročali, da mu je iz šolsko-vzgojnih ozirov zabranjeno nadaljnje poučevanje verouka na osnovni šoli na Dvoru, je bil pretekli teden odstranjen izpred šole z orožniki. Še meseca aprila mu je bil od velikega župana dostavljen odlok, da mu je zabranjeno poučevanje v smislu § 105. šolskega in učnega reda iz l. 1905., ki pravi, da »ne smejo na šoli poučevati osebe, ki ne smejo biti radi kazenske sodne obsodbe voljene v občinski zastop«. — Ker se dekan Gnidovec na odlok ni brigal, mu je bilo poslanih še več opominov in slednjič mu je srežki poglavar osebno pojasnil, da bo odstranjen s šole, ako ne bo ubogal. To se je potem dne 7. t. m. tudi izvršilo. Treba je namreč vedeti, da je Gnidovec zelo trmast in da nastopa, kakor da bi zanj noben odlok ne imel veljave. Kakor se je pred občinskimi volitvami, ko je tudi on kandidiral in bil moral razdobi biti brisan, pritoževal toliko časa, da ga je okrajni glavar moral osebno črtati na razobseženih listih, tako tudi sedaj nasprotuje in se pritožuje. V »Slovencu« mu je priskočil na pomoč posl. Kulovec, ki skuša zadevo olupšati in pravi, da je Gnidovec obsojen radi bagatele in lapalije. Mislimo, da novomeški senat ne sodi radi bagatel. Ako je kdo na primer obsojen na pet dni strogega zaporu z enim trdim ležiščem in z izgubo aktivne in pasivne volilne pravice za šest let, pač to ni nobena lapalija! Očitno je uspelo klerikalcem mistificirati nekoga v pravnem ministrstvu, da je bilo, kakor čujemo, večerj zakonito postopanje proti g. Gnidovcu ukinjeno in je ta gospod proti jasni določbi predpisov baje zopet pripuščeno k pokodu v šoli.

— Iz državne službe. Imenovan je za skladščika pri podružnici poštnih hranilnice v Ljubljani dosedanj pisar Josip Florjancič.

— Imenovanja na Srednji tehnični šoli in na trgovski šoli. Z ukazom ministrstva trgovine in industrije so na Srednji tehnični šoli v Ljubljani imenovani: za profesorje 4. skupine I. kat. Mihael Prezelj, 6. skupine I. kat. Josip Čopič in 6. skupine I. kat. teoretiki Stanko Dimnik. — Na Trgovski šoli v Ljubljani je imenovana za predmetno učiteljico 2. skupine II. kat. Ana Schiffrer, na trgovski šoli v Mariboru pa je imenovan za predmetnega učitelja 2. skup. II. kategorije Fran Škof.

— Udrženje lastnikov listov. Lastniki listov v naši kraljevini so imeli 9. in 10. novembra v Beogradu konferenco, tiččo se skupnih interesov. Na konferenci so lastniki ustanovili udruženje lastnikov listov v kraljevini SHS. Cilj udruženja bo zaščiti gospodarske in materialne interese lastnikov listov. Sedež udruženja bo Beograd. V prvo upravo so bili izvoljeni: gg. Jovan Tanović za »Politiko« (Beograd), Manojlo Sokić za »Pravdo« (Beograd), Nenad Djordjević za »Vreme« (Beograd), Josu Lakatoš za »Jugoslavensko štampo« (Zagreb), Adolf Ribnikar za »Jutro« (Ljubljana). V nadzorni odbor so bili izvoljeni: gg. Milan Band za »Tipografijo« (Zagreb), Josu Šimonić za »Večerno pošto« (Sarajevo), dr. Jovan Flam za »Bačmečev Naplo« (Subotica). Častni sod: dr. Milivoj Dežman za »Obzorje« (Zagreb), Vinko Kisić za »Novo Dobo« (Split), dr. Dragutin Radišić za »Reč« (Beograd), dr. Fran Lipold za »Tabor« in »Marburger Zeitung« (Maribor), Petar Juršić za »Novosti« (Beograd). Glasom št. 4. pravil lahko postane član udruženja vsak lastnik lista v naši državi, ki se prijavi v 14. dneh in ki izjavi, da sprejema cilje in pravila udruženja.

— Deputacija vojvodinskih privrednikov. Prometnega ministra dr. Radčevića je ta dni poselila deputacija vojvodinskih privrednikov z dr. Brankom Petrovićem, tajnikom novosadske borze, na čelu, ter intervenirala, da se vagoni, natovljeni z izvoznim žitom, odpremljajo hitro in brez zamude, da se na ta način onemogoči zakasnenja, ki škodijo ceni in kvaliteti našega žita pri izvozu v inostranstvo.

— Zeleničarji pri prometnem ministru. V tork so posetili prometnega ministra odborniki osrednjega saveza Jugoslovenskih nacionalnih zeleničarjev ter mu potrdili slabo stanje, v katerem žive zeleničarji. Pri ti priliki so odborniki izročili prometnemu ministru tudi spomenice, tiččo se pravilnikov o sporednih dokladah, o službenih obleki in o brezplačni ter znižani vožnji.

— Nova telefonska zveza. S 15. novembrom se odpravi na prosti Zlatar — Graz nova telefonska zveza.

— O tovrstnem prometu. Od vseh strani dohajajo pritožbe o škandaloznih razmerah, ki vladajo na naših železniških glavnih tovornega prometa. Zdi se, da se je na naših železniških udomačilo naziranje, kakor da tovrstni promet ne zasluži posebnega upoštevanja in da zadostuje, ako blago pripe, magari po večtedenskem zakasnenju, na svoj cilj. Da je s takim pojmovanjem združena velika škoda in da se s tem oškodujejo važni nacionalno - gospodarski interesi, je na dlani. Izvoznikarji pač ni vse eno, kdaj prispe blago na cilj, ker računajo s hitrostjo odpreme, kar zahteva čisto že sama kvaliteta izvoznega blaga. Pa tudi iz denarnih ozirov ni vse eno, ali prejme trdika blago 10 ali 20 dni pozneje, kakor pogodeno, in ako se s tem zavlačujejo plačilni termini. Pred vsem pa je v bistvenem interesu trditi, ki dobivajo na pr. gradbeni material, da navedemo samo en primer, da dobe ta gradbeni material pravočasno. — Veak dan zamude pomeni tu razumljivo škodo. Pritožbe so torej upravičene. Od svoje strani smo pritožbe posmatrali nekoliko skeptično, dokler se nismo te dni uverili,

kako potuje vagon cementa iz Splita v Ljubljano celih 21 dni, ne da bi s tem šel prišel na — cilj! Ta škandal brez primere nam dokazuje, da je treba glede blagovnega prometa napraviti radikalno remediuro in da mora železniška uprava tudi za blagovni promet usvojiti načelo čim hitrejšega odpravljanja. Sicer pa taka nazadnjaška in gospodarsko škodljiva naziranja ne zaščudijo človeka, ako pomisli, kakšne anomalije obstojajo že pri osebnem prometu, kjer treba na gotovih križiščih in postajah čisto nepotrebno čakati po cele ure. Torej več sodobnega duha in hitrejšega pojmovanja tudi v blagovnem prometu!

— Obletnica proglasitve republike v Avstriji. Danes praznuje avstrijska republika obletnico proglasitve republike. Zastopniki tujih držav bodo ob tej priliki razobesili svoje zastave.

— Pokret starokatoliške cerkve. Ministrstvo ver je bilo obveščeno, da se je prošlo nedeljo na svečan način blagoslovila nova starokatoliška cerkev v Karlovcu. — Blagoslovljenju so prisostvovali tudi predstavniki karloviških civilnih in vojaških oblasti. Blagoslovljenje je izvršil škof starokatoliške cerkve g. Marko Kalodjera. Asistirali so mu starokatoliški svečeniki. Nova cerkev je posvečena slovanskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu.

— Delokrog koncesijoniranih inženjerjev. Na temelju začasne uredbe o koncesijoniranih inženjerjih in arhitektih in na predlog glavne uprave inženjerskih zbornic je podpisal minister javnih del, g. Nikola Uzunović, pravilnik o razdelitvi in delokroga poedinih strok koncesijoniranih inženjerjev in arhitektov. Po tem pravilniku se dele inženjerji in arhitekti na 10 skupin. Skupine so razvrščene po strokovni izobrazbi. S tem pravilnikom so rešena mnoga sporna vprašanja, ki so se pojavljala v zadnjem času.

— Nove zveze z inostranstvom. V smislu sklepov mednarodnih prometnih konvencij, ki so se sklenile v Haagu in Parizu, bodo vozili od 1. decembra t. l. dalje tedensko štirije novi brzovlaki na progi Sušak — Madžarska — Bratislava in od 15. maja prihodnjega leta tedensko štirije novi brzovlaki na progi Beograd — Solun.

— Velika zdravstvena akcija. Na predlog Učiteljskega združenja se proučava te dni v ministrstvu narodnega zdravlja načrt, po katerem naj bi se otvorile šolske poliklinike po celi državi, zlasti pa v krajih, kjer so neobhodno potrebne. Tozadevne kredite bi dovolilo ministrstvo narodnega zdravlja skupaj z ministrstvom za socialno politiko.

— Iz Javornika. Dne 15. t. m. ob 20. zvečer gostujejo člani dramatičnega odseka Javorniškega Sokola na našem odru. Uprizorili bodo igro »Vdova Rošinka«. Pridite vsi!

— Veliki potres v daljavi. Observatorij pod Triglavom poroča: Dne 10. t. m. so belježili tu pod Triglavom vsi potresomeri okoli 15. uri 20 minut močan potres z velikimi daljavami.

— Roparski umor v Gradcu. Včeraj ponoči sta dva neznanca v Gradcu umorila 48 letnega prekopčevalca živine Alojzija Fuchsa iz Wohlsdorfa. Odzvala sta mu zlato uro, dočim sta mu denar, ki je bil skrit pod obleko, pustila. Ni izključeno, da je bil umor izvršen iz osvete.

— Zanimiva razprava v Splitu. Dne 18. t. m. se vrši v Splitu obravnava proti 42 letni kuharici Anki Vučinić, ki je pri Metkoviću umorila svojega ljubimca Ivana Pucarija, rodno Slovenca, o čemur smo svoječasno že poročali. — Državni pravdnik je predlagal smrtno kazen.

— Senzacionalen proces v Velikem Bečkereku. Dne 11. t. m. se je pričela v Velikem Bečkereku senzacionalna razprava proti Ljubi Reljić, ki je obtožena, da je z arzenikom zastrelila svojega drugega moža Nikolo, njegovega sina iz prvega zakona Milivoja in svojo hčerko iz drugega zakona Sofijo. Obtoženka, ki je bila 18 mesecev v preiskavi, zanika vsako krivdo. Bila je poročena 15 let z Milanom Tegrovićem, s katerim je imela sedem otrok. Od teh pa je ostala živa samo hčerka Sofija. Po smrti svojega moža je bila šest let vdova ter se nato poročila z Nikolo Reljićem, s katerim je živela 11 let, to je do njegove smrti, v srečnem zakonu. Za razpravo vlada ogromno zanimanje.

— Misteriozna drama v Beogradu. Pred dnevi se je v Beogradu neke noči odigrala krvava drama, ki še do danes ni popolnoma pojasnjena. Delavec Karlo Pokorni je ponoči vplnil v sobo svoje gospodinje Katarine Mesaroš, stanujoče v Ratarski ulici. Navlil je s sekuro na obe hčerki, ležeči v postelji, ki sta v smrtnem strahu pričeli obupno kricati na pomoč. Nato si je napadel na brivljivo prerezal vrat in žile na roki. Njegove rane so težke in ni verjetno, da ostane živ. Poškodbe napadenih so neznatne. Vzrok dejanja ni ugotovljen. Uvedena je obzorna preiskava.

— Ubój v Subotici. V Subotici je neki vojak pred vojašnico 3. konjeniškega polka ustrelil meščana Karla Bartaloša. Ustreljen je bil smrtno na licu mesta. Vojak je pobegnil. Oblasti so takoj uvedle preiskavo, ki pa je ostala brez uspeha.

Iz Ljubljane

— Loterija na Taboru. Cenjenemu občinstvu, zlasti prijateljem sokolskega Tabora in bratstvu članstvu poročamo, da se vrši loterijsko žrebanje na Taboru nepreključno v tork dne 15. decembra 1925 ob 6. zvečer pod državnim nadzorstvom. Cenjeno občinstvo vlijudno vabimo, da pridno sega po loterijskih srečkah, ki stanejo po 10 Din in se dobe v vseh trafikah in v pisarni na Taboru ob uradnih urah. Še par tednov, pa si lahko v trenutku najprejčnejši človek. Zdravo! — Loterijski odsek Sokola I. v Ljubljani na Taboru. 1931n

ASPIRIN 0.5

Strašne so te zobne bolečine!

Polažavajo jih jedino

Aspirin-tablete Bayer

Pazite na modro - bele rdeče pečatno znamko.

— Sokol I. vabi članstvo na predavanje. Ki se vrši v soboto 14. t. m. ob 8. uri zvečer na Taboru. Po predavanju družabni sestanek z godbo in plesom. 1934.n

— Radioklub. Vsem prijateljem radiotelefonijske in članom. Radioklubu Ljubljana je uspelo dobiti primeren lokal za prirejanje radio-konzertov in predavanj na prostoru ljubljanskega velesejma, paviljon D. Naznanjamo torej vsem prijateljem radiotelefonijske in članom kluba, da se vrše sestanki v omenjenem lokalu vsak tork, četrtek in soboto ob 8. uri dalje — Radioklub Ljubljana.

— Olepševalno društvo v Rožni dolini vabi na Martinov večer, ki se vrši v nedeljo dne 15. novembra t. l. v restavracijskih prostorih na Strelišču pod Rožnikom. Spored: Godba, Petje, Ples, Martinova goska in Vedeževalec. Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina prosta.

— Klub Primork priredi letošnji predpust začetkom februarja I. črno-belo reduto. Kdor se namerava udeležiti te prireditve v kostumu, dobi informacije vsak ponedeljek od 1/2 6. do 7. v damski sobi kavarne »Emona«.

— Martino večer v društvu Soča v Ljubljani. V soboto 14. t. m. priredi društvo »Soča« v Ljubljani »Martinov večer« v salonu pri »Levu«. Nastopi g. Kragelj s šaljivim nagovorom, nato sledi komični prizor, petje in godba. Vabljeni vsi člani in prijatelji. Vstop prost.

— Pozor! Vojni invalidi in vdove so opozarjajo, da se takoj oddajo sledeče trafike: Daljna vas šte. 14 obš. Rudnik, Društvena ul. 61 Novi Vodmat, Žibertova ul. 23, Sp. Šiška, Kongresni trg 3 in poleg pokopališča pri Sv. Križu. Reflektanti, ki razpolagajo z lokalom in primeram kapitalom, naj se takoj javijo v pisarni U. V. I. podružnica Ljubljana. Odbor. 1923.n

— Našla se je v veži Narodnega doma v tork zvečer listnica z manjšo svoto denarja. Izgubilci jo dobi v Mestni hranilnici Ljubljanski pri viš. kontrolorju g. Iv. Hitru.

Iz Celja

— Mestno gledališče. V petek 13. t. m. se ob 20. uri vprizori »George Dandin« ali »Prevaranti soprog«. Predstava se ponovi v nedeljo ob 16. uri.

— Zborovanje celjskega učiteljskega društva. Celjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 9. t. m. skupno z vranskim učiteljskim društvom v mestni šoli v Celju ob polnoštevili udeležbi. Uvodoma so se obravnavala razna aktualna stanovska vprašanja ter sprejele sledeče resolucije: 1. Učiteljsko obsoja postopanje šolske oblasti, ki je odstavila oblastnega šolskega nadzornika za osnovne šole v mariborski oblasti tovariša H. Schella, moža našega zapiranja in nepristranskega šolskega uradnika, da ter prosil, da UJU v Ljubljani stori korake, da se ta tudi nas tako sklepi udelež po zaslužnem in priznanem šolniku popravi s tem, da se mu da primerno zadoščenje. 2. Glede na dejstvo, da učiteljsko, meseca avgusta t. l. vpokojenemu (nekateri še mnogo prej) do danes v mariborski oblasti še niso nakazani pokojninski prejemki ter so vsled tega zašli prizadevi in prav mogoče gnotne razmere, se poverjenstvo UJU nužno poziva, da na merodajnem mestu z vso energijo zahteva, da se to za učiteljsko poniževalno zavlačevanje nakazila pokojninskih prejemkov odpravi in se pokojnina v prihodnje pravočasno nakaze. 3. Poverjenstvo UJU se naproša, naj stori primerne korake na merodajnem mestu, da se tudi vsem upokojenim državnim uradnikom prizna polovična vožnja po železnici. — Predavala je »O deških ročnih delih« izredno vsestransko učiteljica Eliza Kukovec iz Stoperc. Orisala je točno pedagoška stremjenja, ki so dovedla do tega, da se je ta predmet postavil v našo osnovno šolo. Podala nam je praktične smernice, od nje same temeljito proučene in preizkušene, za deška ročna dela z raznim materialom. Pokazala nam je nebroj ličnih izdelkov, ki so dokazali odlični uspeh njenih metod v tem predmetu. Učiteljsko je bilo za njen plemenit trud iskreno hvaležno, saj je z njenim predavanjem izredno mnogo pridobilo.

— Predavala je »O deških ročnih delih« izredno vsestransko učiteljica Eliza Kukovec iz Stoperc. Orisala je točno pedagoška stremjenja, ki so dovedla do tega, da se je ta predmet postavil v našo osnovno šolo. Podala nam je praktične smernice, od nje same temeljito proučene in preizkušene, za deška ročna dela z raznim materialom. Pokazala nam je nebroj ličnih izdelkov, ki so dokazali odlični uspeh njenih metod v tem predmetu. Učiteljsko je bilo za njen plemenit trud iskreno hvaležno, saj je z njenim predavanjem izredno mnogo pridobilo.

— Poročnica seja celjskega občinskega sveta se bo vršila v petek 13. novembra ob pol 7. zvečer v mestni posvetovalnici. Obravnaval se bo proračun za leto 1926.

— V Hrastniku je umrl in bil pokopan v tork popoldne gosp. Alojzij Podmevnik. Pokojnik je opravljal svojočasno službo dacarja v občini Trbovlje in Dol ter je bil vnet in navdušen glaslec, kakoršnih ni dosti. Domače gasilno društvo, čigar ustanovnik je bil, ga je izvolilo svojočasno za častnega načelnika. Ohranimo mu blag spomin!

— Ljudsko vseučilišče. V ponedeljek 9. novembra je na Ljudskem vseučilišču predaval inženir g. Ferdo Lupša o svojih raziskovanjih v Slamu. Predavanje je bilo zelo zanimivo ter so ga poposlušale skioptične slike. Snov predavanja je tako obširna, da jo je predavatelj moral deliti in je obljubil, da bo naslednje nadaljeval po

„Sunek z bodalom“ v nemško fronto

Senzacionalna pravda v Monakovem.

Finis Germaniae.

Izvedenec citira iz spominke knjige barona Reischacha nastopno epizodo: Ko je prišel h kancelarju Bethmann - Hollwegu, ga je našel popolnoma potrtega. Na vprašanje: »Ali smo izgubili kako bitko?« je Bethmann odgovoril: »Ne, ampak — finis Germaniae«. Potem je kancelar povedal, kako se je zamaral boriti proti podmorniški vojni. Na njegovo izjavo, da pridejo Američani, se je zarotil admiral Holtzendorff s svojo častniško besedo, da noben Američan ne stopi na evropska tla.

Socijalna manjšina proti državi in vladi. — Neodločen vojni izid v interesu proletarijata.

Major E. O. Volkman trdi kot izvedenec, da se je izkazalo, da so se tekom svetovne vojne izvršili čini »suneka z bodalom« v smislu definicije v »Südd. Monatshefte«. Očitek po izjavi prof. Cossmanna ne gre proti večinskim socijalistom in svobodnim delavskim organizacijam, pač pa proti stranki neodvisnih socijalistov in radikalnim socijalistom. Po mnenju izvedence ostaja v zgodovinskem oziru sporno: ali je stranka neodvisnih socijalistov odgovorno na činih suneka z bodalom udeležena in kak učinek so imela dejanja suneka na potek in konec vojne? Glede prvega vprašanja smatra za doprinese dokaz odgovornosti, ako so glavni voditelji propagirali sunek z bodalom in ga udeležili. Izvedenec trdi, da je bilo soc. večini resno na tem, da se priključi nacionalni misli, kar dokazuje nagei prelom z manjšino. Večina se v vojni času ni odločila za internacionalno revolucionarno smer marxizma, marveč za nacionalno evolucijo. Vstop večinskisocijalističnih voditeljev v nacionalno fronto pomeni po sodbi izvedence veliko moralno ojačenje. Tako se je vsstvarila občudovanja vredna mera moralčne odgovornosti. Glede revolucionarnega nastopanja manjšine trdi izvedenec, da ji je po naravni konsekvenci njenega pojmovanja več veljal interes internacionalnega svetovnega proletarijata kakor pa nacionalna usoda, da je ta manjšina nadaljevala boj na življenje in smrt proti državi in vladi s sredstvi, ki so morala škodovati nacionalni odporni sil in deželni obrambi. Trditi, da so delale to vedoma ne le levičarske skupine, marveč tudi stranka neodvisnih socijalistov. Rosa Luxemburg je pisala leta 1915, da v vprašanju vojne in državne obrambe veljajo edino interesi proletarske prednosti, da ne spadajo skupaj nemški delavci in nemški junjerci, ampak nemški in francoski proletarij. Radikalna skupina se je držala v teoriji in praksi tega stališča. Govorniki skupine Spartacus je 1917. povdarjal: Mi ne moremo spraviti svoje stališče v odvisnost od vojnega položaja, marveč mi zanimamo politiko državne obrambe v dobi imperijalističnih vojn brez drugega, ker se pričenjajo vse te vojne z zavojevalnimi nameni. Haase je koncem 1914. izjavil: Delovna skupina, poznejša stranka neodvisnih socijalistov, stoji na stališču, da ni želiti ne poraza Nemčije in ne potlačena kake druge države, marveč da je neodločen

izid v interesu proletarskega svetovnega gibanja.

Bojna sredstva.

O bojnih sredstvih stranke neodvisnih socijalistov razločuje trojno nastopanje: političen štrajk, revolucionarne priprave in revolucija samo. Jedro njegovih mnenj je vprašanje revolucionarnih priprav. Dogodki v mornarici 1917. so bili naperjeni neposredno na oviranje nacionalnega odpora in ako bi se bilo to posrečilo, bi bil odpor res dejansko lahko potlačen. On polna mornariški upor iz procesnega materiala v vojnem ministrstvu. Uporniki so bili sprejeti v krajevne skupine stranke neodvisnih socijalistov v Kielu in Wilhelms-havnu, oddajali so na brodove v obsežni meri ilegalni propagandni material, ki jim je bil dan na razpolago od strankinega vodstva v Berlinu. Revolucionarni pristaji stranke na brodovju so jim bili znani. Ob priliki so svarili pred uporabo javne sile in namesto pasivne resistance so priporočali nepokorščino. Absolutno zaključnega dokaza, da je strankino vodstvo vedelo za revolucionarni cili, sicer ni, toda sistem neodgovornosti, sistem, po katerem se v pravem trenutku odgovornost zvrne na podrejene organe ter se vodstvo na zunaj razbremeni, ne more strankinega vodstva razbremeniti moralne odgovornosti in edino za to se gre. Zdi se mi gotovo, da pri organih stranke neodvisnih socijalistov ni bilo dvoma o tem, da raste tu revolucionarni element na zelo veliki bazi, da se je tu na odločilnem mestu s pretresom mas izvršila stvaritev revolucionarne volje, ki je bila potrebna za zmago proletarijata... Izvedenec navaja potem razne spise, letake, zvezo z boljševiškim poslanikom v Berlinu, revolucionarne organizacije itd. Sistem revolucionarnih zaupnikov v obratih je pripravil sistem sovjetov. Ledebour je govoril v parlamentu 3. julija 1918: »Na tem mestu ključem nemški proletarijat k revoluciji.« — Po njihovih izjavah je dokazano, da je stranka neodvisnih socijalistov vedoma in hotoma storila vse, da izzove v vojni revolucionarno razpoloženje in spravi revolucijo naprej... Na vsem levem krilu soc. demokracije je prevladavala v vojni internacionalna revolucionarna tendenca. Vsem tem ljudem je bil interes internacionalnega proletarijata v ospredju njihovega mišljenja in delovanja. Interes nacionalne države je stopil v ozadje. Oni so bili odločeni da vodijo revolucionarni boj v vojni dalje do revolucije. O učinkovanju dejanj suneka z bodalom na potek in konec vojne po mnenju izvedence ne bo nikdar odgovora, ker manjka vsaka konkretna možnost za ugotovitev. Nesreča Nemčije ni prišla iz enega vzroka, ampak iz nešteti vzrokov. Kdo bi mogel reči, kateri so bili baš najvažnejši? V prvi vrsti naravno so bile težave s prehrano in strovinami.

Pravi se, da revolucija ni bila stvarjena, marveč da je izšla iz globokega ogorčenja na pol sestradanih ljudi med izgubljeno vojno. Kdo bi temu oporekal? Ostane pa vendar, da so bile ljudske strasti s strani bistvenega dela soc. voditeljev vedoma in hotoma napeljene na cilje proletarske svetovne revolucije.

možnosti že ta mesec, najbrže 30. novembra. Predavalna soba je bila nabito polna poslušalcev.

— Volilo v kulturne in dobrodelne namene. Dediči po pokojnem g. dr. Serneču so naklonili v smislu intencij rajnika v kulturne in dobrodelne namene skupni znesek Din 16.000.

— Nabavljala zadruga javnih nameščenec v Celju je na svojem izrednem zborovanju sklenila ne likvidirati, ampak bo poslovala dalje kakor doslej.

— Preurejevalna dela dvorane mestnega kluba bodo menda, kakor soditi, končana v teku tekočega meseca, da bo mestni klub lahko pričel s predstavami v mesecu decembru.

Iz Maribora

— Ptujsko gledališče. V sled elektrifikacije gledališča se je počel gledališki sezoni 1925-1926 precej zavlekle. Kakor vse kaže, bo vendar mogoče pričeti s predstavami meseca decembra, v zelo ugodnem slučaju še koncem novembra. Dramatično društvo je imelo za letos obsežen repertoar, ki pa se je moral naravno iz navedenega vzroka občutno skrajšati. Vsekakor je bo pa izbralo predstave iz naslednjih del: Spi moja deklica — Vozel — Revček Andrejček — Za narodov blagor — Hlapci — Moč usode — Noč na Hmeljniku — Pasijon — Dolski župnik — Bratje sv. Bernarda — Za pravdo in srce — Zora, dan, noč — Pegica mojega srca, itd. — Kakor lansko leto, bodo se tudi letos oddale lože oziroma posamni sedeži v abonement. Starim abonementom se lanskim prostor rezervira. Jo do 17. t. m. po tem roku do vključno 22. t. m. pa se bodo oddajali tudi drugim interesentom. Objavi se lahko prijavijo dnevi od 12. do 13. ure v pisarni deške osnovne šole (pri srez. poglavarstvu) pri učitelju g. Majcnu. Cene in pogoji za abonement so lansk. Slednjič se vabijo vsi novodošli dobri dilantci, ki bi bili pripravljeni žrtvovati nekoliko časa in truda ter sodelovati pri predstavah, naj se oglašajo istotam. — Uprava Dramatičnega društva v Ptujcu.

— Glasbene Matice v Mariboru redni občni zbor bo v petek dne 20. t. m. pol 8. zvečer v društvenih prostorih. Na dnevnem redu so poročila o društvenem delovanju v preteklem poslovnem (šolskem) letu in volitev novega odbora. 1930n

— Občni zbor profsorskega društva v Mariboru se bo vrši 8. t. m. Dočim n. pr. v Ljubljani tvori vsak srednješolski zavod zase poseben pododbor splošnega profsorskega društva (s sedežem v Beogradu), so vsi profesorji v Mariboru združeni ne glede na zavode v en pododbor, ki je torej

i številno in vplivno pomemben in je mogel na stanovskem in šolskem potju nastopati inicijativno. V najbližji bodočnosti ga čakajo posebno važne naloge, ker moramo priti do svojega srednješolskega zakona. Zato se je pri obnem zboru sklenilo, da se naj vrste članov izpolnijo in osko str. nejo, ter nadalje, da se bodo osnivali ožji strokovni odseki, ki naj presojajo in zastopajo ožje interese svoje stroke. Za predsednika je bil izvoljen g. min. ravnatelj dr. Josip Tominešek; za odbornike profesorji: dr. Anton Dolar, F. Gasparin, V. Gruntar, dr. Adolf Pečovnik, dr. R. Perhac, Jos. Pirnat, dr. Fr. Rostohar, dr. P. Strmšček. Preglednika računov sta ravn. M. Dolenc in nadz. I. Vrščaj. — Dosedanjemu predsedniku dr. Adolfu Pečovniku, ki je kot oblastni nadzornik odložil svoje predsedni. stvo, se je izrekla zahvala za skrbno delo, vanje.

Šah

SVETOVNI ŠAHOVSKI TURNIR V MOSKVI

V ponedeljek 9. t. m. je bil na svečan način odpravljen svetovni in mednarodni šahovski turnir v Moskvi. Svetovna pravka Capablanca in Lasker sta se zahvalila svetovni vladi za inicijativno in gostoljubje. — Turnirja so se med drugim udeležili: Capablanca, Marshall (Amerika), Lasker, Saemisch, Spielmann (Nemčija), Yates (Anglija), Grünfeld (Avstrija), Reti (Češkoslovaška), Rubinstein (Poljska), Tartakower (Francija), Torre (Mehika), Bogoljubov, Bogatirsk, Verbitski, Subary, L. Löwenfisch, Dušotmirski, Gotthilf, Iljin, Rabinovič, Romanovski (vsi Rusija).

Ze prvi dan sta si stala nasproti oba svetovna rivala za šahovsko prvenstvo sveta Capablanca in dr. Lasker. Prva partija med njima je končala remis.

Razen Alješina in dr. Vidmarja (Ljubljana), ki sta v zadnjem trenutku svojo udeležbo preklcala, so v Moskvi zbrani vsi prvovrstni šahovski mojstri vsega sveta tako da je turnir največji šahovski turnir, ki se je sploh kdaj vršil. Mesto dr. Vidmarja je zavzel Anglež Yates. Največji interes naravno vlada za dvoboj dr. Lasker — Capablanca, ki sta oba v izvršni kondiciji. Med mlajšimi udeleženci vzbujajo največ zanimanja Mehanec Torre, v katerega stavlja mnogo nade. Igra se dnevno od 3. do 6. ure in od 8. do 11. ure. Cene znašajo 1500, 750, 600, 500, 350, 250, 200, 150 in 125 zlatih rubljev. Capablanca in dr. Lasker sta prejela še posebno nagrado

Beli Indijanci

in društvom. Z a l e c, Savinska dolina, 9.

—g Českoslovaška in Jadranska pristanišča. V Monakovem se bo vršilo prihodnji mesec zborovanje glede tarif za promet s severno Nemčijo na eni in na drugi strani z jadranskimi pristanišči. Laški listi menijo, da se Čehoslovaki priženejo radi visokih tarifov po nemških železnicah. Trst se trudi, da si zagotovi českoslovaški promet. V Pragi se boš vršilo pogajanja, katera se bodo nadaljevala v Ritu z namenom določiti direktno tarife za Jadranska pristanišča in konkurenčne z nemškimi. Českoslovaški industrialci in trgovci hočejo, da se boj med Trstom in Hamburgom definitivno konča. V Monakovem se hoče baje z nemške strani doseči ločitev Českoslovaške v dve interesi sferi eno napram Hamburgu, drugo napram Trstu.

Štiri vrste človeške krvi

Do konca 19. stoletja so bili zdravniki prepričani, da v sestavi človeške krvi ni nobne razlike. Kakor znano, obstoji človeška kri iz krvne siratke, v kateri so rdeča in bela krvna telesa. Začetkom sedanjega stoletja, ko so začeli zdravniki prakticati transfuzijo krvi iz zdravega človeka v žile bolnega, so opazili, da so se pojavili v mnogih slučajih po operaciji na bolniku znaki mrzlice, ki jih ni bilo mogoče razlagati drugače, kakor s škodljivim vplivom tuje krvi. Zdravniki so analizirali te slučaje in je ugotovili, da krvna siratka večkrat razširja krvna telesa drugega individuma in da nastanejo na ta način škodljive snovi, ki ogrožajo ne le zdravje, temveč tudi življenje operiranega bolnika. Eksperimentalno so dognali, da se deli človeška kri v štiri vrste (A, B, AB in O), ki se razlikujejo med seboj s tem, da razkrojijo krvna siratka ene vrste krvna telesa druge vrste krvi. Zato zdravili v novejšem času prve vsa ko transfuzije krvi najprej ugotove, kakšno kri ima bolnik, ki mu hočejo rešiti zdravje, odnosno življenje s tujo krvjo. Šele potem,

Nataljini poizkusi so dokazali, da pre-
haja vrste krvi od roditeljev na dečo tako,
da imajo nekateri otroci isto vrsto krvi
kakor oče, drugi pa kakor mati. Nada, da
bi se dalo na ta način ugotoviti dvjmovno
očetovstvo, se ni izpolnila, zakaj zdravnik
so se prepirali, da ima dete v nekaterih
slučajih povsem drugačno kri kakor rodi-
telji. Pač pa se da razmeroma lahko do-
gnati, da v ti kri pripada struena kri
ali krvave lise, ki ostanejo po umoru na
bližnjih predmetih ali morščevi obleki.
Poskusi med svetovno vojno so dokazali,
da prevladujejo pri raznih narodih po-
deljene vrste krvi. Zdi se pa, da se je ol-
preseljevanja narodov kri tako temelji-
toma pomešala, da se ne da zagovarjati, da je za
gotovo narode ta ali ona vrsta krvi karak-
teristična. Pač pa je pozitivno dokazano,
da so ljudje z gotovo vrsto krvi bolj po-
vrženi naželezvilne bolezni kakor drugi.
Pri gločičnih prevladuje baše kri vrste B.

Atlet Franjo je zanikal, da je on oče. Ključ je v podkrepitve tega nazajal, da je bila kritičnega dne Anina planina, kamor so bili napravili izlet močno zasnežena. Mlada mamica je nasprotno zatrjevala, da je vlačilo takrat krasno, suho pomladansko vreme. Sodišče je ubralo srednjo pot. Informiralo se je o takratnem vremenu pri državnih meteoroloških opazovalnici. Sledil je odgovor, da je bila kritičnega dne Anina planina zasnežena, da je bilo moko in mrzlo. Tožba dekleta je bila zavrnjena. Ugotoveno pa je bilo priznivo in vršila se je ponovna razprava, pri kateri se je mlada mati pojavila s svojim kritečevem v dvoranu, ki je zabaval številno publiko.

Obtoženec je izjavil, da so bili vsi izmučeni vsled plezanja in tako trudni, da pač ni ničče računal na kako intimno zblizanje. Sploh pa Gizelica ni tako nedolžen angelček kakor se zdi. Saj je sama pr-

Kako je dr. Čisarik zblaznel

— Kaj ne veste, da je to državni avto

»Recimo,« je modroval sam pri sebi.
»prisleparil sem štiridesettisoč. Dobro.
Zato se hočem ustreliti; ako se ne ubi-
jem, me zapro. Dobro, ubijem se. Nič
več vira, nič več deklet; konec vsega.
Žrvi, trohnoba. Dobro. Vse to med tem,
ko bodo drugi veselo hodili po zemlji
in uživali življenje . . . Hm!« Ta »Hm!«

»Dobro. Hm! In se hočem ustreleti pri telefonu, da bi Wuttetz starejši slišal, kako se kaznujem za svoje slenarije. In plačam šestaštain dinarjev. Za šestaštain dinarjev si kupim vero, da bom lahko govoril z ním po medmestnem telefonu. In skušam govoriti in ne morem. Pošina in telefonska uprava je vzela šestaštain dinarjev od ubogega in pravednjavca; plačal je pristojbino in ni govoril! Recimo da je bil to prvi primer! Dobro. A kaj če ne bi bil prvi – če bi bil tisoči, desetstisoči? Če bi recimo, na pošti dobro vedeli, da po njihovem telefonu ni moči govoriti?«

Pikec se je zamislil še globlje. Nato je nekoliko poračunal.

Zvonimir Pikec je bušil v tih in radosten smeh. Jesensko solnce je blagostajalo na Aleksandrovo cesto in ljubljanska dekleta so se zdela še dvakrat zašša, nego so. Samomorilec je plačal in stopil na ulico.

Ko je segel v žep in je pri tem utinal sakmokes, se je iznremeno! njegovo hitenje v grohot Pet. Šest Liubliančanov se je ustavilo in začudeno izhulilo oči. Pikec pa je šel veselo in bodro k puškariu, prodal sakmokes ter se nadelel in napil do mrtvega. Ko se je dru-

in defravdant. štiridesettisoč dinariev.
Prišel sem se javit . . . Ali je telefon
že tukaj?

Pendreković ga je sprejel z razprostrtimi rokami. In tako se Pikec ni ustrelil, ampak bogudano sedi in čaka zlate svobode. Še malo in spet ga bomo videli.

Medmestni telefon je po tem takem. Čeprav nehoti, pri neki priliki dokazal, da je vzlic Pustoslemškovim elegijam vendar le za nekakšno rabo. Pešil nam je dragoceno življenje Zvonimirja Pika.

drugo je znano.

* **Papež in moda.** Pred časom so poročale novine, da je papež ostro obsodil moderno modo ter se zlasti obregnil ob frizuro nazvano „shubikonf“. Novine so bile

zelo gostobesedne, da bi napravile vtis izvirnosti in resničnosti. Sedaj pa objavlja vatikanski uradni list »L' Osservatore« demanti, ki pravi, da se je papež čisto izjavil proti sedanjim ženskim modim, ki da ni primerna da pa nikoli ni govoril o frizuri.

Originalne (prave) potrebščine fixat in preservat za Opalograph dobite edino le pri L. Baraga, Selenburgova ulica šte. 6

ARGUS

je naš najbolji domaći informativni zavod
ima u svih mestih zanesljive poverenike
daje informacije o vsem, posebno pa še o
imovnem stanju denarnih zavodov, trgov-
sko-industrijskih podjetij in privatnih oseb
-ove informacije so točne, iscrpne in brze
se nahaja v vuku Karadžića ul 11, Beograd
-ov telefon je 6-25, a brzojavni nasl. Argus

Učenca

sprejemam takoj v trgovno z železnino, starega leta in ki je dovršil osnovno šolo z dobrim uspehom. Fran Guštin, Merišk.

Rabljena dvokolesa

Plefilne stroje

lastnega in najnovejšega patenta

nemškega izdelka, poljubne vrste najfiniješe kakovosti, kakor tudi navilalne kratkne aparate z vsemi potrebnimi, popolni pouk vpletanju na željo s stanovanjem, popra in v popo na prenovitev starih strojev, nudi in vabi na ogled stroje v 1 stni zalogi kot najboljšo reklamo in s gurno pridobitev vsakega reflektanta.

Fran Kos v Ljubljani, Židovska ulica šte. 5.
Zastopnik največjih tovarov za Jugoslavijo.

Zahvala.

Za premnoge izraze iskrenega sočutja in sožalja, ki smo jih prejeli ob smrti našega nepozabnega brata,

Jožefa Svetič
podpolkovnika v pokoju

izrekamo tem potom vsem našo naipriščinožo zahvalo.

Posebei naš veže dolžnost zahvaliti se velikemu županu g. Brltliču, zast. pniku Dravske d.v. oblasti generalu g. Živkoviču, generalu g. Trifkoviču in oficirskemu zboru ter mnogostevilnim stanovskim prijateljem pokojnikovim in zastop. uradov in korporacij za udeležbo pri pogrebu in veleneceni rodbini Pogačnikovi in žand. naredniku g. Fr. Rigerju za požrtvovalno naklonjenost.

Prisrčna hvala tudi darovalcem prekrasnih vencev in cvetja ter vsem onim, ki so nam izkazali svoje čustvovanje in za nadvse številno častno spremstvo predragega pokojnika na njegovi zadnji poti.

V Ljubljani, 11. novembra 1925.

Zalujoči rodbini Svetič, Gabriel.